

# DEBRECENI PROTESTÁNS LAP

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI HETI KÖZLÖNY.

DEBRECEN VÁROS KÖNYV-  
NYOMDA-VÁLLALATA,

ahova a lap szétküldésére vonat-  
: kozó felszólamlások küldendők. ::

Megjelen hetenként egyszer, szombaton, másfél iven.

Előfizetési ár: egész évre 12 kor., félévre 6 kor.

Egyes szám ára 30 fillér.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVA-  
TAL DEBRECEN, NYOMTATÓ-  
UTCA 9. SZÁM,

ahova a lap szellemi és anyagi ügyeire vonat-  
kozó összes közlemények, kéziratok, előfize-  
: tések és hirdetési díjak küldendők. ::

## Pünköszt.

Áldott tavasz virágok ezerével

Hogy földszited ismét földanyánk

És elhozod az újra kell reménnyel

Uj álmok, vágyak jelső hajnalát:

Rá hull szívünkre bűbajos varázslat,

Csodás erő fogja át lelkeink' —

És érintésén fölbogva támad

Szent áhítal szárnyán az ősi hit.

És előttünk a múltak sok örök csodája, —

A szentségében oly nagy áldozat,

A megváltott világnak szabadsága,

Az út, amelyen ime! az Ember halad...

Az Istentől leküldött tüzes lélek,

Cikázva, mely keltős lánggal lobog; —

Csillagok fénye gyúl az éjszakában:

Nincs szenvedés, csupán csak boldogok.

...És itt a szentek véráztatta földjén,

Mely annyiszor volt magyar Golgotha,

Mely súlyos ezerévek hosszas eltűnésén

Hirdette: drága a szülőhaza,

Óh, hány emlék int gyászra — mégis Gileád,

Mely balzsamával gyógyít, erőt ad, fölemel:

Igaz, szívünkbe vertek annyi éles dárdát —

És szenvedésünk egy volt a honszerelmivel!

Amde ma szózat zendül, sziklákat megrázó,

Keltős láng érint fejet és szívet;

Óh, ne legyen csak pusztában kiáltó

Az ég szava: — szent lelket vegyetek!

Im, közöttünk az Úrnak lelke újra,

El — messze úzván a zordon telet, —

Hát most földeljen széthúzás viharja?! —

Tavaszi virul... új lelket vegyetek!

Ollár legyen a hármás bére telője!

Lobogjon áldozat a sík rónák fölött,

Hol Megváltónknak hangozzék beszéde —

És Tyrtus ismét a földre jött...

Hol ezrek álltak egy nap harci sorba

És elhozzák új csodák napjait...

Hol ragyogott a mi pünkösztünk napja —

Új lélek bontja fényes szárnyait.

Csatlogj hát ég fölöttünk, lobogj ősi hit!

Szívünkre küld égő lelked tüzét,

Hogy elvevén egy ezred súlyos bűneit,

Megújhodás világát hozd el közibénk!

És áldozatul véve egész életünket,

Mely véled, ime, igaz útra tért,

Te légy vezérünk! Vivd ki győzelmünket:

Élelet, boldogságot — a fájó múltakért!

A zúgó zivatarban, villámok tüzeiben

Teremtő új erőt küldj ránk hatalmas ég!

Megújhodást hordozva viharban, nap hevében,

Áldásod, új világod osszad szerteszed!

Jer, új pünköszt! szállj lángoddal fölöttünk!

Minden virágod nyiljon, kikelet!

És intő szavad hangozzék közöttünk:

Tavaszi virul... új lelket vegyetek!

Incze Béla.

főgimn. tanár.

## A debreceni egyetem.

A debreceni egyetem eszméjének legbuzgóbb harcosai közé tartoztunk.

Szóval és írásban, alkalmas és alkalmatlan időben hirdettük az ígét a magyar Alföld kulturális megújításáról.

Volt idő, amelyben csaknem teljesen magunkra maradtunk és még sem kedvetlenül tünk el.

Most pedig meglehetősen kedvetlenül nézzük a dolgok kifejlődését.

Miért? Azért, mert úgy látjuk, hogy nincs komoly szándék a magyarság kulturális megszervezésére, az Alföld művelődési színvonalának az emelésére.

Itt nálunk minden csak hatalmi kérdés, politika, hangulat és taktika.

Ez a hatalmi kérdés játszik be az újabb egyetemek dolgába is. Ezért kellett Pozsonyt venni Szeged vagy Kassa helyett. Ezért nem lehetett az egyetemi törvényjavaslatot eddig beterjeszteni. Ezért kell itt mindenkit ma is függőben tartani.

De hát ez még hagyján. Sokkal veszedelmesebb az a körülmény, hogy kulturális szükséglet helyett az egyetemek felállítása valami nekünk nem való pompázó alkotássá készül. Mind Pozsonyban, mind Debrecenben az egyetemet a városon kívül, az erdőben és a valami romantikus környezetben akarják felállítani.

Korb Flóris csodaszép tervet dolgozott ki például a debreceni egyetem elhelyezésére nézve. 80–120 hold erdőben emelkednének az egyetemi épületek. Mint valami új verseillesi paloták. Még ránézni is gyönyörűség *erre a térképre*, ezekre a sikerült rajzokra, amikért a tervező művész csak kitüntetés és dícséret érdemel, de amik nem valók a mi helyzetünkhöz.

Ezek a várostól kilométerekre fekvő nagy alkotások egész új városrészt, valóságos külön egyetemi várost fognak képezni.

De nekünk elsőben a már meglévő város emelésére is kell az egyetem.

Nincs is módunkban tízannyiba keríteni ezeket az építkezéseket, mint amennyibe különben kerülnének. Miért hát ez a keleti pompa, ez a dúslakodás, ez a fényűzés? Miért lesz a szükséges, a magyarság szellemi színvonalának,

tehetségeinek emelésére nélkülözhetetlen intézmény díszalkotássá? Azért, mert nálunk a kultúra nem komoly dolog.

Sem a tanárokat, sem a hallgatókat nem kellene pedig kivonni a városi lakók forgalmából, s magát a várost sem volna megfosztani azoktól az előnyöktől, amelyek az egyetemi intézményekkel járnak; de nálunk mindennél előbb való a látszat, a pompa, a művészi szempont.

Az angoloknál a régi környezettel van összeforrvva, abból nő ki minden újabb alkotás, és az új intézmények a régiek alapjain emelkednek. Így volna ez jó nálunk is és helyett mit látunk? Azt, hogy a debreceni állami egyetemnek derogál a régi kollegiumi kezdet s dacára annak, hogy a kollégium régi épületében egyelőre meg lehetett volna nyitni az egyetemet, a megnyitás időpontja évek hosszú sorára elodáztatott.

Nekünk ez a körülmény rosszul esik, mert parvenüség, a debreceni százados főiskola s a református egyház érdemeinek lekicsinylését, mondjuk ki nyíltan, bizonyos tervszerű eljárást és taktikát látunk benne.

Vagy mit mondjunk például ahhoz, hogy míg az első tervezet szerint az egyetemi központi épület és a theologia itt a városban tervezetett, most már a Korb Flóris tündérvárájában az egyetemi aula is kint fog emelkedni a nagyerdőn? míg a theologia továbbra is bennmarad a városban. Ez már több a soknál és azt szó nélkül túrni tovább nem szabad. Debrecen városnak és a kerületnek fel kell szólalni mind az egyetemnek kihelyezése, mind különösebben az egyetemi központi épületnek az erdőn való megépítése ellen.

A városnak nem célja, érdeke ilyen erdei csoda ideplántálása, a kerületnek pedig egyenesen érdeke ellen van a tervezett megoldási mód.

A hittanhallgatóknak, a tanárjelölteknek ott kell forogniok a többi egyetemi tanulók között. A theologia tanárainak együtt, egyhelyen kell tanítaniok a többi egyetemi tanárokkal.

A mi nézetünk azért az, hogy az összes egyetemi fakultások legyenek egyhelyen s ha van még a józan észnek szava, épüljenek mind a városon belül. S ha nem lehet szabadulni az

**Aki** órát olcsón venni akar, vagy **Borbély L. és Társa**  
 azt szakszerűen meg akarja javíttatni,  
 forduljon bizalommal  
 óraművesekhez  
 Debreczen, Hatvan-utca 9. sz.

egyetemi paradicsom ábrándképeitől? akkor is legyenek együtt és építtessenek fel ott — ahol.

Miután pedig a dolog megérett, kezdődjék már valahára ezeknek az egyetemeknek a megszervezése. Semmi se gátolja, hogy a pozsonyi jogi-, a debreceni 3 fakultás már ma egyetemi rangra ne emeltessék.

Mennél tovább húzódik ez az ügy, annál inkább elveszti hatását úgy országosan, mint helyileg; mi már eddig is meglehetősen kiábrándultan nézünk elébe s ennek a kiábrándulásnak nem az oka az új egyetem.

**Dr. Ferenczy Gyula.**

## A debreceni főiskola körüli átalakítások okmánytára.

### IV.

#### I. Az egyetemi internátus és tanárképző intézet költségszámítása.

##### A) Tőkebefektetések:

1. A Gönczy-utcai szárny kiépítése az akad. tanács munkálata alapján a kész tervek szerint . . . . .	241,756.23 K
2. A Darabos-utcai szöglet rész a Gazd. tanács óhajta szerint (264.32 m <sup>2</sup> ; m <sup>2</sup> à 316.99 K . . . . .	83,789. — K
3. Mindkettőnek fűtőberendezése . . . . .	43,500. — K
4. A Fűvészkert-utcai összekötő szárny (264 m <sup>2</sup> à 317 K) . . . . .	83,688. — K
5. A Darabos-utcai összekötő szárny (280 m <sup>2</sup> à 317 K) . . . . .	88,760. — K
6. Az ó épület átalakítása . . . . .	50,000. — K
7. Az összes felszerelési költségek . . . . .	108,506.77 K
<b>Összes befektetési költség . . . . .</b>	<b>700,000. — K</b>

##### B) Normálkölségvetés.

#### I. Bevételek:

1. Főiskolai s egyházkerületi alapok jövedelméből és a város 5000 K-ás évi segélye . . . . .	74,685.04 K
2. Internátusi díjakból:	
80 ifjú után à 500 K	40,000. —
80 „ „ à 400 K	32,000. —
50 „ „ à 300 K	15,000. —
25 „ „ à 200 K	5,000. —
25 „ „ à 100 K	2,500. —
	<b>94,500. — K</b>
3. Meglevő konviktsi alapok hozzájárulása:	
24 ifjú után à 180 K	4,320. —
24 „ „ à 120 K	2,880. —
50 „ „ à 80 K	4,000. —
	<b>11,200. — K</b>
<b>Összes bevétel . . . . .</b>	<b>180,385.04 K</b>

#### II. Kiadás:

1. 700,000 K amortizációja 5.33% . . . . .	37,333.31 K
2. A tanárképző személyi szükségletei:	
a) Igazg. tiszteletdíja . . . . .	2,000. —
b) Két nyelvmest. fiz. . . . .	7,000. —
c) Öt korrektor tiszteletdíja à 1200 K . . . . .	6,000. —
d) Öt német szakos ifjú segélye vakációi ném. nyelvtan. à 400 K . . . . .	2,000. —
e) Két végzett ifjú külföldi ösztöndíja à 2000 K . . . . .	4,000. —
f) Kézi könyvtár évi javadalma . . . . .	2,000. —
<b>Összesen</b>	<b>23,000. —</b>
3. Theol. docens fizetése átlagban . . . . .	3,000. — K
4. Bentlakó tanító s felügyelő személyzet kosztja à 400 K . . . . .	3,200. — K
5. 300 ifjú kosztja à 260 K . . . . .	78,000. — K
6. Szolgákra . . . . .	12,000. — K
7. Világítás . . . . .	6,000. — K
8. Fűtés . . . . .	6,000. — K
9. Épületfenntartás, biztosítás . . . . .	3,500. — K
10. Vízdíj . . . . .	3,000. — K
11. Bentlakó felügyelő tanár t.-díja . . . . .	1,500. — K
12. Előre nem látható s vegyes . . . . .	2,500. — K
13. Zenetanár t.-díja (theol. ifjak számára) . . . . .	1,000. — K
<b>Összes kiadás . . . . .</b>	<b>180,033.31 K</b>
Bevétel . . . . .	180,385.04 K
Kiadás . . . . .	180,033.31 K
<b>Pénztári maradvány mutatkozik . . . . .</b>	<b>352.73 K</b>

#### 2. Előterjesztés az akad. internátus tárgyában az 1912. jún. 4. egyházker. közgyűléshez.

##### Főtiszteletű Egyházkerületi Közgyűlés!

A legközelebbi őszi Egyházkerületi Közgyűlés 416. számú határozatával az egyházkerületi elnökség elnökle mellett Csürös Ferenc, Dóczy Imre, Ferenczy Gyula dr., Kovács József, Kiss Ferenc, Karai Sándor, Márk Endre, Sass Béla, Szele György, Tóth Károly dr. tagokból s Mitrovics Gyula dr., mint előadóból álló akadémiai internátusi bizottságot küldött ki, „azzal a teljes felhatalmazással, hogy az egyetemmel összefüggő internátusi kérdések egész complexumára tegyen véleményes jelentést a jövő tavaszi egyházkerületi közgyűlésnek s amennyiben az itt felmerülő új szempontok nem teszik kívánatosá a korábbi határozatban elrendelt építkezés elhalasztását, azt a jövő tavasszal megkezdve, vigye keresztül”. Ugyancsak ezt

a bizottságot bizta meg a főtiszteletű egyházkerület 1911 őszi közgyűlése 387. sz. határozatának II. pontja értelmében, azzal is, hogy a tanárjelölteknek „az egyetem bölcsészeti karával kapcsolatba hozandó internátusa kérdésében” is a tavaszi közgyűlés elé „részletes javaslatokat” terjesszen elő.

Bizottságunk azzal a tudattal fogott munkájához, hogy a ránk váró korszakos átalakulások küszöbén református egyházunk életbevágó érdekeinek biztosításáról kell gondoskodnunk. Főiskolánk akadémiai karai, mint egyetemi fakultások fogják tovább folytatni működésüket s így, a theologiai kart kivéve, azok igazgatására, szellemére és belső életére kerületünknek nem lesz közvetlen befolyása. Azért fokozottabb mértékben kell arra törekednünk, hogy az ifjúság lelki fejlődése felett annál intenzívebb felügyeletet gyakorolhassunk. Gondoskodnunk kell arról, hogy továbbra is egyházunk gondozása mellett s hitünk szellemében fejlődő ifjúság alkossa az egyetemi hallgatók zömét, vezérkarát. Másfelől tisztában voltunk azzal is, hogy a tanárképzés egyik leghatékonyabb részletét, a kollégiumi nevelést, az egyetemen hallgatott előadásoknak a szemináriumi képzés útján való kiegészítését, a tanárjelöltek tanulmányainak állandó irányítását, támogatását és ellenőrzését nem szabad kezeinkből kiengedni. Szükségesnek tartjuk azért, hogy a főiskola továbbra is gondoskodjék református tanárjelöltjeinknek mindama szükségleteiről, melyeket az egyetemi oktatás maga ki nem elégíthet; szükségesnek tartjuk református tanárképző létesítését, hogy ez református gimnáziumaink tanárainak ne csak tudományos képzettségét, hanem egyszerű smind hitbuzgó református szellemét is biztosítsa.

Ezt a kettős célt tartva szem előtt, egy az egyetem összes fakultásaira kiterjedő *egységes internátus létesítését ajánljuk az egyházkerületi közgyűlésnek. — Ennek keretén belől szerveztessék a tanárképző-intézet is olyformán, hogy abban a tanárjelöltek tanulmányi előhaladásának összes feltételei kielégítve legyenek, a rendelkezésre álló anyagi eszközöknek megfelelően.*

Főtiszteletű Egyházkerületi Közgyűlés! nagyon alaposan megfontoltuk és megvitattuk azt, vajon a tanárképző-intézet és a tanárjelöltek internátusa egészen külön, a többi egyetemi hallgatók számára szükséges internátustól teljesen elkülönítve szerveztessék-e vagy azzal kapcsolatban? Végül is az együttes szervezést kellett ajánlanunk a főtiszteletű Egyházkerületi Közgyűlésnek. Az önállóan, 30 jelöltre berendezett külön tanárképző-intézet évi fentartása 59, illetőleg 64 ezer koronába kerülne a megejtett számítások szerint, míg, amint előterjesztésünk során alább kimutatjuk, internátusi és tanárképzői célokra összesen csak mintegy 74 ezer korona állhat rendelkezésünkre. A tanárképző-intézet és internátusnak külön létesítése tehát egyáltalán lehetlenné tenné azt, hogy más karok hallgatói számára internátusi nevelést biztosítsunk; lehetlenné tenné azt, hogy más karok köteleibe tartozó ifjak erkölcsi és vallásos szellemére bármiaó legkisebb befolyást is gyakoroljunk; sőt lehetlenné tenné még azt is, hogy saját theologusainkról is kielégítően gondoskodjunk. — Ennek ellenében pedig, ha közös internátust létesítünk, képesek leszünk abban 300 ifjút elhelyezni, kik közül 80-nak kell csak teljes díjnak lennie, s 40 lehet teljesen ingyenes és a többi is több-kevesebb, de

számosan igen jelentékeny kedvezményt élvezhetnek. Voltaképen azonban valamennyi jótéteményes volna. mert hiszen a legmagasabb díjat is mindössze évi 500 koronára tervezzük, ami igazán csekély összeg mai viszonyaink között. Mindamelllett a tanárképzés minden szükséges tanulmányi érdekét is kielégíthetjük s a nagyobb egység kereteiben egészen külön lakosztályról és saját dolgozó- s tanulmányi helyiségről s kézikönyvtárról kívánunk számukra gondoskodni. De a magunk részéről nem tudjuk kicsinyelni annak a kölcsönhatásnak üdvös voltát sem, melyet különböző pályára készülő s különböző tanulmányokat űző, különböző családi körökből származó ifjak egymásra gyakorolhatnak *szigorú házirend megtartása s általában intenzív felügyelet érvényesítése mellett.* Theologus ifjúságunk jövőjére egyenesen pótolhatatlannak tartjuk a világi pályára készülő barátságos érülködését; viszont emezekre is üdvösnek, épen felekezeti érdekeinkre üdvösnek, a jövőendő Timotheusok barátságát.

Amint már érintettük, az összes karbeli hallgatók egyetemi internátusának és annak keretében külön tanárképzőnek megvalósítására a főiskola és egyházkerület felső oktatási célokra rendelt alapjainak az egyetem megnyitásával felszabaduló s a theol. kar évi dotációjától igénybe nem vett jövedelmeiből mintegy 70,000 korona fog rendelkezésünkre állani. Erről részletes kimutatást, indokolással együtt, majd őszi közgyűlésünk elé fogunk beterjeszteni.

Az egyetemi internátus és abban a tanárképző-intézet szervezésének a kérdésével már részletesen és behatóan foglalkoztunk s erre nézve is terjedelmes előadói munkálat és költségvetés áll rendelkezésünkre; mindazáltal ezekre vonatkozólag részletekig menő javaslatokat, úgy, amint azt előterjesztésünk elején idézett utasításunk megkíváná, még nem tehetünk. Előbb ugyanis tisztáznunk kell azt a kérdést, vajon gimnáziumi ifjak maradnak-e továbbra is bentlakókul a kollégium mai épületében, vagy valamennyi gimnáziumi bentlakos elhelyezhető lesz a tervezett új gimnáziumi internátusban. Ebben az utóbbi esetben több kész helyiség maradna rendelkezésünkre a mai épületben, ellenkező esetben pedig ezekről is az egyetemi internátus költségvetésének keretében kellene gondoskodnunk. Reményünk van rá, hogy az államsegély felemelésével az egész gimn. bentlakás kérdése, amint az óhajtott is épen a gimnázium érdekében, egységesen lesz megoldható az új gimnáziumi internátusi épületben. Addig azonban, míg ez a kérdés el nem dől, mi sem mutathatunk be egészen a részletekig terjedő munkálatot az egyetemi internátusra vonatkozólag. Azért az egyetemi internátus és református tanárképzőnk kérdésében csak a fentiek elmondására s pusztán csak a körvonalak megrajzolására és a keretek elvi felállítására szorítkozhatunk a jelen pillanatban, úgy azonban, hogy eme keretekbe az alábbiak szerint már most létesítendő akadémiai internátus bármely pillanatban tükéletesen beilleszthető lesz.

Azzal azonban egészen tisztában vagyunk, hogy akár maradnak bent a kollégiumban gimnáziumi bentlakó tanulók, akár nem, az egyetemi internátusnak is szüksége lesz még nagyobb számban lakószobákra. Tisztában vagyunk továbbá azzal, hogy akad. ifjak bentlakásáról s a bentlakók ellenőrzéséről

addig is sürgős szükség gondoskodni, míg az egyetem megnyílnék és a tágabb keretekben tervezett egyetemi internátus felállítható volna a református tanárképző-intézettel kapcsolatosan. De nemcsak a jelen szükséglete teszi ezt akadémiai nevelésünk égetően sürgős szükségévé, hanem még ennél is inkább a jövő mentől biztosabb megalapozása. Ha ugyanis egyszerűen egy népes, tervünk szerint 300-as internátust nyitnánk meg, egyidejűleg az egyetem megnyitásával, egyáltalában nem volna bizonyos, hogy annak minden helye arra érdemes ifjúval egyszerre megtölthető volna. Ellenben, ha a kezdés 1—2 éve szűkebb keretek között telnék el, az átmenet már könnyű volna a nagyobb létszámra, a teljes nagy internátusra. A fejlődés természetes menete biztosítaná a nagy internátus sikerét, mely ebben az esetben már nem kezdet, hanem egyszerűen csak továbbhaladás volna, kipróbált szervezettel és vezetéssel.

Azért a jövő biztosabb megalapozása, s jelen sürgős szükségleteink kielégítése érdekében tisztelettel javasoljuk, hogy 180 ifjú befogadására szánt akadémiai internátus létesítését méltóztassék elrendelni, úgy, hogy a szükséges épület még a folyó évben telő alá kerüljön, maga az internátus pedig 1913 szeptemberében jellélenül megnyitható legyen.

A Gönczy-utca felől, részben a mai konviktus feliben, két emelet magasságban emelendő épületnek Tóth István építész által kidolgozott s szakértővel felülvizsgáltatott tervét s költségvetését jóváhagyás végett mellékelten beterveztjük. Ezzel kapcsolatban kérjük, hogy az építkezés és berendezés költségeire 470,000 korona, a főiskola tiszadai ingatlanára bekebelezendő törlesztés költsön felvételét elrendelni s a kölcsönügylet megkötésével az elnökséget megbízni méltóztassék. Felvilágosításul megjegyezzük, hogy a megszavazott összegben már az árfolyam-veszteség pótlásáról is gondoskodtunk. Eme szóban forgó akadémiai internátus normálköltségvetését, melybe a befektetett összeg amortizációs költségét is beiktattuk, jóváhagyás végett szintén beterveztjük.

Végül tisztelettel jelentjük, hogy az akadémiai internátus szervezeti és fegyelmi szabályzatát alapelveiben kidolgoztuk és véleményadásra az egyes karokhoz, illetőleg az akad. tanácshoz már át is tettük s az egyházkerület őszi közgyűlése elé azt is beterveztjük.

Ezek után mély tisztelettel maradtunk a főtiszteletű és méltóságos Egyházkerületi Közgyűlésnek alávetatos szolgálói

Debrecen, 1912 május 14.

a bizottság nevében:

gróf Degenfeld József, dr. Baltazar Dezső,  
főgondnok. püspök.

Mitrovics Gyula,  
előadó.

### 3. Az akadémiai internátus normálköltségvetése.

#### A) Befektetés:

- |  |              |
|--|--------------|
| 1. Az akadémiai tanács által tervezett épületrész kiépítése 130 ifjú számára . . . . .                   | 241,756.23 K |
| 2. A gazdasági tanács által tervezett darabos-utcai szöglétrész felépítése még 50 ifjú számára . . . . . | 83,788.99 K  |

- |                                |            |
|--------------------------------|------------|
| 3. Fűtőberendezés . . . . .    | 43,500.— K |
| 4. Felszerelés . . . . .       | 50,000.— K |
| Összes befektetés 419,045.22 K |            |

#### B) Költségvetés.

##### I. BEVÉTEL.

- |  |            |
|--|------------|
| 1. A város évi segítsége . . . . .                                 | 5,000.— K  |
| 2. 49 kintbentlakos után a főiskola által ma is fizetett . . . . . | 3,430.— K  |
| 3. 24 ifjú à 100 K . . . . .                                       | 2,400.— K  |
| 24 „ à 200 K . . . . .   | 4,800.— K  |
| 50 „ à 300 K . . . . .   | 15,000.— K |
| 40 „ à 400 K . . . . .   | 16,000.— K |
| 42 „ à 500 K . . . . .   | 21,000.— K |
| összesen 180 ifjú 59,200.— K                                       |            |
| 4. 24 ifjú után a konviktusi alapok jövedelme à 180 K . . . . .    | 4,320.— K  |
| 24 után à 120 K . . . . .  | 2,880.— K  |
| 50 „ à 80 K . . . . .  | 4,000.— K  |
| összesen 98 ifjú után 11,200.— K                                   |            |
| Összes bevétel 78,830.— K  |            |

##### II. KIADÁS.

- |  |            |
|--|------------|
| 1. 470,000 K 5·13% amortizációja . . . . .   | 24,111.— K |
| 2. Szolgákra . . . . .   | 4,200.— K  |
| 3. Fűtés, világítás, vízdíj . . . . .  | 5,500.— K  |
| 4. Épületfenntartás, biztosítás . . . . .  | 1,500.— K  |
| 5. Igazgató tiszteletdíja . . . . .  | 800.— K    |
| 6. Ellátási díjak visszatérítése a konviktusi pénztárnak 180 ifjú után à 240 K . . . . . | 43,200.— K |
| 7. Internátusi esküdtfelügyelő ellátása s 500 K tiszteletdíja . . . . .                  | 740.— K    |
| 8. Előre nem láthatók, vegyesek, irodai költségek stb. . . . .                           | 779.— K    |
| Összes kiadás 80,751.— K   |            |
| Kiadás . . . . .   | 80,830.— K |
| Bevétel . . . . .  | 78,830.— K |

Hiány . . . . . 2,000.— K  
mely a XXII. pénztári csoport terhére az egyházkerület által adandó évi segélyből fedeztetnék.

### 4. Az egyetemi internátus és tanárképző-intézeti bizottságnak az egyházkerületi közgyűléshez beterveztett határozati javaslata.

Egyházkerületi közgyűlésünk elhatározza, hogy egy egységes, az egyetem összes fakultásaira kiterjedő internátust és ennek keretén belül, a megfelelő szervezettel, a tanárjelöltek számára tanárképző-intézetet létesít. Az internátus és tanárképző az egyházkerület vezetése és felügyelete alatt áll. A tanárképző-intézet az egyházkerület önkormányzati jogának sérelme nélkül a debreceni egyetem bölcsészeti karával lesz kapcsolatba hozandó.

Miután ezen internátus és tanárképző egészben való létesítéséhez és fentartásához szükséges fedezet csak az egyetem megnyitása után lesz igénybe vehető, és miután a megvalósítás egyes részletei a gimnáziumi

internátus mikénti elhelyezésétől is függenek, — egyházkerületi közgyűlésünk magáéva téven az egyetemi internátusi bizottság jelentésében foglaltakat, az ott előadottak alapján elhatározza, hogy az abban lefektetett kereteken belül egy 180 akadémiai hallgató befogadására alkalmas akadémiai internátust *már most* létesít olyképen, hogy az az 1913—1914. tanév kezdetén rendeltetésének átadható legyen s az egyetem megnyitásával az egyetemi internátus egészébe a bemutatott tervezetnek megfelelően bekapcsolható legyen. Elhatározza egyszersmind közgyűlésünk, hogy a XXII. pénztári csoport terhére az akadémiai internátusnak évi 2000 korona segítséget ad, de csak addig, míg az egyetemi internátus és tanárképző fel nem állítatik.

Megbízta ezért a 387—417/1911. sz. határozataival kiküldött bizottságot, hogy az építést foganatosítsa, úgy, hogy az épület lehetőleg még ez évben tető alá kerüljön, a főtiszteletű és méltóságos Elnökséget pedig felhatalmazza, hogy az építési és berendezési költségek fedezetéül maximális 500,000 koronát a tiszadadai ingatlanra törlesztéses kölcsönkép vegyen fel.

*Jegyzet.* A jelen közleményben 1. sz. a. közzétett költségvetést az albizottság február hó 19-én elfogadta s ápril hó 16-án a bizottság plénáris ülésén bemutatta. Kiegészítő része ez a III. sz. a. (a múlt számban megjelent) közleménynek, melynek II. sz. fejezetét alkotja. A jelen IV. közleményben 3. sz. a. közzétett költségvetés csak az akad. intern. költségvetése s az egyházkerületi közgyűlés elé jóváhagyásra terjeszti fel a bizottság május hó 14-iki plénáris üléséből. Ugyanebből az ülésből terjeszti fel az itt 4. sz. a. közzétett határozati javaslatot is.

## A magyar református lelkészi állás főbb problémái a XX. század elején.

### III.

A lelkészképzés elméleti oldalával nem szándékosom itt hosszasan foglalkozni, hanem egyszerűen reá mutatok ezen lapban régebben (1905. év 436—440. l.) elfoglalt álláspontomra, amely szerint a bibliai és a teológiai oktatásban centrális hely adandó, a szociálteológia tanítandó. Nagy súlyt kell továbbá itt fektetnünk amaz anomália eltüntetésére, hogy a hittanhallgatók studiumaikat litografált ívekről tanulják, hanem e helyett az egyetemes egyháznak gondoskodnia kellene a különböző tudományokból több irányú tankönyvek iratásáról. A modern nyelvek intenzívebb tanítása már azon okból is szükséges, mivel e nélkül a külföldön való időzés a hazai teológiai akadémiai elvégzése után eredmény tekintetében nem sokra becsülhető. A lelkészképzésre vonatkozó nézeteimet pontozatokba foglalva már az ORLE. 1908. évi gyűlése elé terjesztettem, amely az azokban lefektetett elveket teljesen a magáéva tette. Hogy a jelenlegi elavult teológiai oktatás rendszerén változtatni, vagy azt teljesen átalakítani kell a mai modern kor viszonyainak, — már évek óta átérzte a közegyház s az egyes teologiai akadémiai, így a debreceni is elkészítették új tanulmányi rendjüket. Ettől, a hozzáértő szakférjakkal által készí-

tett tervezettől csak a legjobbat várjuk s ha abban a gyakorlati oktatás szükségessége kellő kifejezést nyer az elméletivel szemben, akkor elmondhatjuk, hogy ezután az akadémiai és a teológusokat inkább az életnek, mint a tudománynak nevelik.

A teológiai internátusok felállítása s azoknak modern szellemben való vezetése elengedhetetlen kellék a lelkészképzésnél már csak azon határnélküli szabadság korlátozására is, amelyet a hittanhallgató ifjak a jelenlegi rendszer mellett élveznek s amellyel közülök úgy lelkők, mint fizikumok hátrányára egyik-másik annyira visszaél. Az ifjak lelkébe már korán be kell csepegtetni, sőt nálók okos és helyes eszközökkel érvényt szerezni azon krisztusi mondásnak: aki engem követni akar, az tagadja meg magát. A társadalomnak s abban az első tényezőnek, az egyháznak ép testben ép elmével bíró emberekre van szükségök, akikben a nép az ő egyszerű, de egészséges eszményeit megtestestülve lássa. A zajos életet folytató ifjú épen azt veszíti el, amire a lelkészi állásnál annyira szükség van: az életkedvet. Más hivatalok viselői még megengedhetik magoknak a robotot, a kényszermunkát s fektethetik arra a fősúlyt, miszerint dolguk, teendőjük úgy, ahogy el legyen végezve, de amely lelkész életkedv nélkül, kényszerűségből dolgozik, nem épít, hanem rombol s lelkész létére lélek nélkül forgolódik hivatásában. Nem a testnek, hanem a léleknek kell dolgoznia ennél a felelősségteljes állásnál, azért nagy súly fektetendő az akadémiaikon e lélek olynemű kiképzésére, hogy az egészséges, a mi józan gondolkodású népünk észjárásának megfelelő világnézetet sajátítson el s megszilárduljon benne a lelkesedés a lelkészi pályára iránt annak minden nehézsége, sok áldozatot, sok lemondást követelő volta mellett is.

A lelkészképzés gyakorlati oldalánál épen annak a kérdésnek az eldöntése képezi a punctum salienst, hogy miben nyilvánuljon a gyakorlatiasság. Talán szónoklati gyakorlatokban, a sok predikálásban? talán a cura pastoralisról írott kézikönyv meg tanulmányozásában? vagy önálló egyházi beszédek készítésében, a belmissziói művek tanulmányozásában? vagy valamennyiben együtt véve? Vegyük sorra mind-egyiket. Tagadhatatlan, hogy egészen a legújabb időkig a lelkész működése úgyszólván csak a predikálásban merült ki. A magyar református lelkészek szónoki képessége, a predikálásban való jártasságuk más, tehát elfogulatlanul ítélkező felekezetek részéről is sok dicséretben részesült már. A katolikus lelkészek, egy-két fehér holló számba menő szónokok kivételével, nagyon mögötte maradnak a reformátusoknak s mert jól ismerik ők is az élő szó hatalmát minden nevezetesebb alkalommal avagy terítgetési manővereiknél, el-elhoznak egy-egy jezsuita jól szónokló páttert, aki azonban középkori nézetek hirdetésével alig tud ma már hódítani és harcra tüzelni. Szerintem a szónoklati kiképzésnek a teológiai akadémiaikon divó mai rendszere alig hagy fent valami kívánni valót. Hiszen a szónoklati gyakorlatok tartása, a városi templomokban való predikálás, a legáció intézménye mind-mind a szónoki kiképzés céljának a szolgálatában áll.

A legáció intézménye azonban a mai alakjában ósdi, elavult, egyáltalában nem korszerű s igazán sürgős reformálásra szorul. Ugy-e bár, a legációnak,

legalább eddig, eme hármas célja volt: a hittanhallgatóknak a szónoklatban való gyakorlása, a hívek építése az ünnepenként változtatni szokott legátusok predikálásával a változatosság elve szerint és végül az anyagi eszközökben szegény theologusok támogatása. Hogy a hittanhallgatók az egyes gyülekezetekben az egyházi beszédek tartásával gyakorolják magukat a szónoklatban, tagadhatatlan, de vajjon az eredmény nem volna-e még nagyobb, ha a beszédek változatosságára nagyobb súlyt fektetnének? nem hódolnának azon szokásnak, hogy az első éven megtanult három ünnepi beszéddel húzzák ki éveikig. Sőt egy-egy felkapott predikációt a legátusok háromnegyed része is megtanulván, éveikig halljuk ugyanazon beszédeket zengeni gyülekezeteinkben. Pedig így a legáció intézményének a második célja: a hívek épülése nehezen közelíthető meg. Ha a mi népünk szereti a predikáló egyénekben a változatosságot, épen úgy szereti a predikációkban is. Bámulatos, hogy egyik-másik hívünk mennyire visszaemlékezik az egyes egyházi beszédekre. A napokban látogatott meg egyik igen kedves hívem, aki egyszermind presbiter és vallási dolgokról is beszélgetve 4—5 évvel ezelőtt mondott egyik egyházi beszédemre egészen jól emlékezett vissza s idézett abból. Jó magam jóformán el is felejtettem, hogy a szóban forgó témáról valaha predikáltam. Híveink csaknem könyv nélkül tudják már a legátusok ünnepi beszédeit, különös az úrvacsora után mondandó beszédeit (Jefte fogadástétele, az úrasztalánál voltatok ma ker. hívek stb.) s előre mosolyognak, amidőn a legátus közismert szavakkal belekezd beszédebe, nem is szólva arról, hogy egyik-másik vagy kihagyja a miatyánkot, vagy iszonyú drukkok között a szokottnál előbb mondja el az áment. Tudja Isten, én nagyon sokra becsülöm a legáció intézményét, sőt lelkesedem is érte, de úgy érzem, hogy az általam érintett ponton bizonyos hiány, bizonyos hiba van, amelyet reperálni kellene valamiképpen. Jó, legyenek a gyülekezetek templomai gyakorló iskolák, de ne a minden építést nélkülöző kísérletek helyei. Önmaguk iránt való kötelességet is teljesítenek legátusaink akkor, ha minél több beszédet és minél jobban tanulnak meg s így nem lesznek reá utalva, ha még oly kicsiny gyülekezetbe kerülnek is, hogy néhány predikációval húzzák ki egész életüket.

Ami az anyagi oldalát illeti a legációnak, e tekintetben csak az a megjegyzésem, hogy én az úgynevezett rekvirálást teljesen eltörölném. Minő szegényítő egy intelligens, pláne a mellett tanult ifjúra is, hogy kolduljon házról-házra s úgy nyomják a markába a koronákat. Egyik tekintélyes, intelligens hívünk, aki a mellett buzgó egyháztag, megbotráncozva beszélt velem erről a témáról s odanyilatkozott, hogy ő restelli odaadni a pénzt a legátusnak, amiért is mindig hozzám küldi. De meg képzelnék el, hogy mennyire fárasztó arra a legátusra, ha 20—30 helyen is kell látogatást tenni, míg szerény legatumát összeszedheti. Testben, lélekben összetörve kerül ezen koldulás után a szószékbe. Nem! ez a szokás a mai kor szellemével nem egyeztethető össze, ezen változtatni kell. Akik valamit szántak a legátusnak, küldjék fel a parokhiára, de ne követeljenek a mai időben a legátusoktól házalást. Ha azt hiszi valaki, hogy ez a házról-házra való járás jelenti a legátusra nézve

a társadalmi életben való forgolódást — ami egyik célja sokak szerint a legáció intézményének —, nagyon téved, mert ugyan 5—6 perces látogatástól minő társadalmi műveltség elsajátítását várhatnók. Ez a sok látogatás legfeljebb arra való, hogy egyik-másik gyöngébb idegzetű embert a házigazda szives kínálatai miatt tönkre tegyen s mámorba juttasson, ami — ha ritkább esetekben is — némely legátusnál oly magaviseletet idéz elő, ami bizony a legáció intézménynek, a hívek vallásos érzületének nem válik előnyére. Nem igen tudnék szigorúan ítélkezni a magáról megfélemedezett legátusról, mert a mai házalási rendszer az oka legtöbbször minden ilyen esetnek.

A mai megváltozott viszonyok között szerintem a legációnak legyen egyik főcélja a cura pastoralis tanulmányozása: értem ez alatt, hogy igyekezzenek a legátus mélyebb bepillantást vetni a gyülekezeti életbe, érdeklődni az egyházkormányzás iránt, megkérdezni a lelkészeket azon eszközök alkalmazásáról, amelyek a gyülekezet adott viszonyai között a legmegfelelőbbek. Hiszen ilyen felfogás és rendszer mellett új tartalommal töltenék meg ezen ősrégi intézmény. A romantika, ami a legációhoz fűződik, ma már a múlté, a jelen komoly tanulást és szigorú munkát kíván.

Dr. Veress István.

## Kápláni kongrua.

Vas Mihály, a felsőszabolcsi egyházmegye agilis esperese, főtiszteletű püspökünkhöz időszerű felterjesztést intézett az úgy nevezhető kápláni kongrua folyósításának és a segélyezések kiosztásának módjára kérdésében. A felterjesztést jelentéstételre az egyházkerületi pénztárnokhoz adta a főtiszteletű püspök úr, aki a megbízás következtében az alább közölt jelentést terjesztette föl a főtiszteletű püspök úrhoz:

### Főtiszteletű és Méltóságos Püspök úr!

Vonatkozással a 2499—912. sz. a. kelt leiratban foglalt meghagyásra, Vas Mihály felsőszabolcsi esperesnek a kápláni fizetésekiegészítés s egyéb segélyek kezelése körül kívánatosnak vélt módosító javaslata tárgyában van szerencsém a következőket jelenteni. Tagadhatatlan tény, hogy a kápláni fizetésekiegészítés kezelésének eddig gyakorolt módozata sem a jogos igényeknek, sem a méltányosságnak meg nem felel. Szerény véleményem szerint a sokféle fordulaton átment, de minden fordulattal csak nehezített kezelés szerencsétlen kialakulása arra vezethető vissza, hogy a vezetőségben indokolatlanul túlszigorú felfogás irányította az intézkedéseket. Míg a lelkészi fizetésekiegészítés felévenként előre folyósítás alá kerül, míg a lelkész időközi elhalása esetében, ha kiskorú árva vagy özvegy maradt, a halálozás felévi időszakára előre fölvetett fizetésekiegészítő részletet a vallás- és közoktatásügyi miniszterium vissza nem követeli: addig a kápláni fizetési kiegészítés évnegyedenként utólagosan, sőt sokszor az évnegyed elteltével két hónapot is késve kerül fizetés alá, s a lelkésznek időközben történt elhalása esetében, jöllehet a segéd-

lelkész továbbra is szolgálatban maradt, — mert az özvegy a kegyeleti idő alatt kénytelen volt a szolgálat ellátásáról segédlelkész alkalmazásával gondoskodni — a szigorúsággal felszámított, túlélvezménynek deklarált kápláni fizetésekiegészítő részlet visszaköveteltetett.

Reá kell mutatnom ezenkívül arra a bizonytalanságra, mely a nyugták kiállítására vonatkozó szigorítások következtében bekövetkezett. A korábbi években, hosszú időn keresztül elég volt, ha a nyugtákat a segédlelkész-tartó lelkész írta alá. Később ez nem volt elég, követeltetett a segédlelkész aláírása is. Már most miért kell aláírni a segédlelkésznek azt a nyugtát, melynek értékét az utalványozó jegyzék a *principális nevére* utalványozza? és ismét miért kell aláírni az olyan nyugtát a principálisnak, melynek értéke közvetlenül a segédlelkész nevére van kiutalványozva? Miért kell a már esperesileg előre kiállított s felterjesztett eredeti kimutatás után is azt követelni, hogy a nyugtákat az esperes még láttamozza is? Érezhette a helyzet fonákságát maga a vezetőség is, mert aztán később nagylelkűen lemondott legalább arról, hogy az esperesi hivatalok a saját nyugtáikat a nyugtابلankettán különben követelt még egy rendbéli aláírással megerősítsék. De aztán az engedmény sorozata ezzel be is zárult.

Főtiszteletű és Méltóságos Püspök úr! Lehetlenségnek tartom, hogy két rokontermészetű ügyet ugyanazon miniszterium ellentétes eljárás szerint kívánna kezelni, ha *megfelelő információ* jut kezébe. Azt kell sejtennem, feltennem, hogy a kezelés mostani méltánytalan rendszere annak tulajdonítható, hogy a vezetőségben nem volt meg a hajlam, vagy talán a bátorság fáradságot venni arra, hogy a káplántartó lelkészi kar jogos igényeinek megfelelőbb kielégítését vívta volna ki a miniszteriumban. Köztudomás szerint az ügy intézésében közelebbről változás történt. Kedvezőnek mutatkozik az idő arra, hogy a helyzeten való javítás megkíséreltessék.

Azt vagyok bátor azért tisztelettel javasolni, hogy a főtiszteletű egyházkerületi közgyűlés keresse meg az egyetemes konventet aziránt, hogy:

1. A kápláni fizetésekiegészítési pótlék évnegyedenként nem utólagosan, hanem mindenkor előlegesen fiztessék ki.

2. A nyugtákat csak a lelkész írja alá, kivéve azokat, amelyek az ellátás hiánya, vagy a díjazás csonkasága miatt közvetlenül a segédlelkész nevére utalványoztatnak, de az utóbbi esetben a lelkész aláírása a kápláni nyugtán ne követeltessék.

3. Tisztáztassék a segélyosztás kérdése, az intézményes káplánság fogalma szorosan határoztassék meg. Szerény felfogásom szerint ezen a címen csak a püspöki és esperesi kápláni állások díjaztathatnak; a kongruás lelkészi állásokon történt kápláni alkalmazás nem csak a készpénz fizetését csonkítja meg a lelkésznek, hanem az ellátás révén ennek költsége is jövedelemcsonkulást von maga után. Annál fogva a püspöki, esperesi és kongruás egyházi káplánok dotálása ebből a néző pontból volna elbírálandó. Nem püspöki, nem esperesi és nem kongruás egyházi kápláni állások dotálása csak abban az esetben jöhetne tekintetbe, ha az előbbieket jogos igényei teljes kielégítést nyertek, s ha a lelkészi jövedelem annyira csonkulást szenvedne a segédlelkész elengedhetetlen tar-

tásával, hogy a mai minimális 1600 koronát az nem érne el.

4. A lelkész esetleges elhalása esetére, ha az özvegy lelkésznek segédlelkészt alkalmaz, a kifizetett káplántartási kongrua vissza ne követeltessék, sőt a kegyeleti időre, amire különben is van példa, a kápláni fizetésekiegészítés folyósíttassék.

Az 1. pontban kifejezett javaslatot indokolja az a körülmény, hogy érzékeny megrövidítése a lelkészek érdekeinek az az eljárás, hogy miután a vagyonnal s egyéb jövedelemmel nem rendelkező segédlelkészt ők a magok jövedelméből kénytelenek havonként előre kifizetni, ők ennek megtérítéséhez csak évnegyedenként utólagosan jutnak, sőt néha csak 5 hónap múlva. Az előleges folyósítástól valószínűleg az a különben bántó feltevés tarthatta vissza a vezetőséget, mintha az elhalálozás következtében visszatérítendő túlélvezmény megtérítésére nézve nem látott volna elég garanciát. Ilyen feltevést senki nem engedhet meg magának. Mert a túlélvezmények visszszámolására a lelkészi kongrua-túlélvezmények analogiájára elég garancia található.

A 2-ik pont alatti indokolja egyfelől az, hogy a mai gyakorlat a gyanúsítás színét viseli magán abban az irányban, mintha a segédlelkészek nem kapnák meg a fizetésüket. Egyfelől ne bántuk meg a lelkészi kart annak feltevésével, mintha nyereszedéshez kívánna jutni ezen a réven, másfelől ne féltsük a segédlelkészeket, mintha ők magukat megrövidítettnek engednék. Azt is megjegyzem, hogy a konventtől eddig vett nyugtابلanketták sincsenek úgy megszerkesztve, hogy azok minden bizonytalanságot kizárnának a kiállítás körül.

3. Az intézményes káplánság fogalmának a pontos meghatározását, sőt talán az egész fogalomnak a törlését az a tekintet sürgeti, hogy a gyakorlatba vett eljárás szerint valamennyi népesebb egyházközség bele fér a fogalom tág keretébe, aminek következtében kielégíthetetlen igények állhatnak elő.

4. A túlélvezménynek nevezett visszakövetelésre szomorú példa volt egyházkerületünkben a feketetői kápláni fizetésekiegészítés ügye, ahol az özvegy lelkésznétől 47 kor. 11 fillér követeltetett vissza, holott folytatólagosan segédlelkészt tartott. A teljesen vagyonnélkül maradt özvegy helyett a visszafizetést az egyházkerületi pénztár volt kénytelen teljesíteni.

Legyen szabad fölvetnem azt a kérdést, hogy vajjon nem igazságosabb, méltányosabb s a cél szolgálatában állóbb lenne az államkormánytól a kápláni fizetésekiegészítésre engedélyezett évi átalányt bizonyos kulcs szerint az egyházkerületek közt szétosztani, amikor az egyházkerületek saját halálkörében disponálnának a jutalék fölött?

Csak hallomás után értesülünk arról, hogy megtörtént az az eset is, hogy az átalány nem volt kihasználva s az így mutatkozó fölösleg az államkincstár javára maradt vissza. Ha ez így történt volna: sajnálatos jelenség volna. Aki ismeri a szükségletet: annak nem fog a fejébe férni, hogy még fölösleg maradhatott volna fenn az átalányból. Csak a káplántartásra kényszerült kongruás lelkészek helyzetét kell mérlegelni, aki nemcsak 500 koronát ad ki 1600 koronás fizetéséből, de még élmezsi és szállással is ellátja a segédlelkészt, s a két utóbbi teher könnyítése az eddig gyakorolt eljárás szerint teljesen ki vol-

zárva. Emiatt sok lelkész bizony nem ok nélkül panaszkodik, zúgolódik. De eddig nem volt senki, aki meghallgatta volna a jogos panaszkodást.

Ami már a nt. Vass Mihály esperes úr javaslatának többi részét illeti, azokat teljeségével nem találom megfelelőeknek. — Az egyházkerületi főhatóság kikerülésével a központ az egyházmegyékkel nem érintkezhetik. Hogy még a lelkészi kongrua is utólagosan beszédendő nyugtára legyen kiadható: ez merő képtelenség. Nem ok nélkül hozta a főtiszteletű egyházkerület az 1910. évben a 15. sz. alatt kell határozat 3-ik pontját. Ha egyesek a nyugta beküldésével késnek, hogy emiatt a pontosak ne szenvedjenek, arra meg van adva a mód. Különben itt tévedésben van az esperes úr, aki nem kongruás egyházban szolgálván, azt hiszi, hogy a kongruanyugták is az egyházmegyén szedetnek össze. Ez nem így van. Közvetlenül küldi be a lelkész s közvetlenül kapja a kongruát. Csak annyit jegyzek meg, hogy a különböző járulékoknak a központról közvetlenül az egyházmegyékhez leendő expedálása tagadhatatlanul nagy munkakönnyítést okozna az egyházkerületi pénztárnak. De egyúttal anyagi károsodást is idézne elő a pénztárnál, amennyiben az egyházkerületi és kollégiumi követelések levonásának s elszámolásának az alkalma így el lenne vonva. Ha az egyházmegyék is óhajtják s a rend érdekében valónak tartják, hogy az 1910. évi 15. sz. határozat 3. pontja pontosan végrehajtható: ennyi joga az egyházkerületnek is van.

Jelentésem után mély tisztelettel vagyok  
Debrecen, 1912 május 24.

alázatos szolgája  
**Rózsa Sándor,**  
e.-ker. pénzt.

## Kerületi misszióink ügye

(Az 567—1911. sz. egyházkerületi végzés alapján a tiszántúli egyházkerületben *missziói felügyelői-észi állás szervezésére vonatkozó részletes javaslat.*)

Az egyházkerületben ezidőszert van 38 missziói kör. Főleg az északkeleti felső és a déli nemzetiségi vidékeken. Itt e missziói területeken a református magyarság lélek száma ma bizonyosan 30.000 körül van. Ennyi magyar ember a veszélyeztetett helyzetben bizonyosan megérdemli az órállók gondos szemmel tartását. Sem az erkölcsi, sem az anyagi áldozat nem lehet sok ennyi hitsorsos megtartásáért és jövőjük biztosításáért.

A magyar református egyháznak távoli idegenben nincs missziói területe, de van elég nagy ideháza. Ha hite erejét, fájának szeretetét, Krisztus iránti hűségét a távoli missziók segítségével nem mutatja meg, mutassa meg az itthon veszélyeztetett testvérei sorsának meleg felkarolásával.

Már e téren kétségkívül sok szép kezdeményezés, sok nemes buzgólkodás történt a missziók szervezésével, támogatásával. Azonban a látó szemek, az érző szívek azt vették észre, hogy még többet is kellene és lehetne tenni. Ha csak a tiszántúli egyházkerületben a 38 missziói körben élő magyar reformátusokat egy *egységes* gondozás, egységes vigyázás, egységes terv szerinti felügyelet alá helyeznék, ez a

tény nem csak a jelent biztosítaná, de azt hisszük, a jövő fejlődésének is biztos útát nyitná. A Kárpátok északi csúcsaitól le az alsó Dunáig kiterjesztené vi-gyázó szemeit, erős és szerető karjait a fényes múltú tiszántúli egyházkerület. És krisztusi lélekkel fényeskednék, ha nem csupán a rendes egyházakban tömörült hívein, hanem a körülmények által szét-szörtakon is megbizonyíthatná, hogy Mestere lelke irányítja, vezeti minden munkáját.

E mi nagy tiszántúli kerületünkben a missziói gondozásra szoruló hívek számát — a 38 körlelkész-ségben — átlagos számítással tettem 30 ezerre. Leg-alább is ennyire kell azt becsülnöm. Az 1910. évről szóló táblás kimutatásban ugyan alig 17 ezerre megy az így összegezett híveink száma, de ez a kimutatás részint bevallottan hiányos, részint nem öleli fel az olyan szórványokat, amelyeknek látogatási költségeit az illető körlelkésznek nem kell elszámolnia. Már vagy azért, mert nincsen rá költség, vagy azért, mert egyáltalán nem látogathatja. Már a püspöki hivatalunk által legújában összeállított nagy statisztika szerint 1912. január 1-én kerületünkben 34 leány-egyház mellett 41 rendes fiókegyház szerepel, s 204 olyan szórvány, ahol a református lelkek száma „felül van az 50”-en. A legrealisabb középszámítással is csak e 204 szórvány lélekszámát 15 ezerre kell tehát becsülnünk s ugyanennyire a 38 körlelkész-ség székelyein és fiókegyházaiban lakozó atyánkfiai számát.

Ezért hozom ajánlatba ennek a missziói felügyelő lelkészi állásnak szervezését. Ezt az állást az egyházkerületi közgyűlés szervezi. Olyképpen, hogy lelkészi tagjai közül egyet erre az állásra megválaszt, főként arra lévén tekintettel, hogy olyat válasszon, akiben ennek az állásnak betöltésére kedv, hajlam, szeretet és kellő tapasztaltság van.

A megválasztott továbbra is megtartja rendes lelkészi állását, s annak javadalmát, részint, hogy az egyházkerület ne teljesen fizesse egy új állás költségeit, részint, hogy a megválasztott az ő lelkészi állásánál fogva lehessen tagja az egyházkerületi közgyűlésnek.

A megválasztott a kerületi gyűlésen a *missziói előadói* tisztet is ellátja.

A missziói felügyelő hivatali feladata, kötelessége lesz az egyházkerület missziói pontjait, ezeknek leány-, fiókegyházaiban, szárványaiban való *személyes megjelenése* által közvetlen megismerni, megismerni az ezekben történt vagy történő munkát, megismerni az ezekben lakó reformátusok személyes, családi, egyházi, hitéleti, erkölcsi, társadalmi életét, helyzetét; tapasztalatokat szerezni mindarról, ami hitsorsosaink életére, boldogulására, előmenetelére befolyással bíró lehet. A jóban őket megszilárdítani, a hiányosságokban segítségökre lenni. Tapasztalatait, esetleges javaslatait az illető missziói kör gondozójával közli, egyszersmind jelentést tesz mindezekről az egyházkerületi közgyűlésnek is. Gondoskodik főképen arról, hogy minden misszió körben nem csupán a külső vallásos szolgálatok legyenek szükség szerint ellátva, hanem főként arról, hogy a lélek elevensége, a hit hűsége, s a szeretet bensősége által úgy végeztessék el minden szolgálat, hogy ezeknek nyomán kívánatos sikerek, s áldások gyümölcsei teremjenek.

A missziói felügyelő munkáját úgy végzi, hogy minden egyes missziói kör jelentését az egyházmegyék tavaszi gyűléseiken tárgyalják, e jelentéseket az egyházmegyék határozataival együtt a gyűlések után minden egyházmegye rövid határidőn beterjeszti a missziói felügyelőhöz. Ő e jelentések birtokában meglátogatja májustól október haváig a missziói köröket, azoknak egyes pontjait, s a jelentésben foglaltak felől tájékoztatja magát s tapasztalati tudomást igyekszik nyerni az összes ügyekben és ha jónak látja, egy-egy missziói pont reformátusait összehívja, s őket tanácsaival segíti s irányítja.

Mindenféle útjáról, munkájáról, tapasztalatáról, a szükségesnek ítélt dolgokról az egyházkerület őszi gyűlésén jelentést tesz.

Jogkörét, hatáskörét a missziói felügyelőnek az határozza meg, hogy minden szolgálatában, ténykedésében az egyházkerületi közgyűlés megbízottja és jogosítottja gyanánt jár el és minden dolgaiért ennek a megbízójának felelős.

A megválasztás érvénye öt évre terjedne.

A megválasztott javadalma lenne:

- |                                  |        |
|----------------------------------|--------|
| 1. Mindennemű utazásokra átalány | 1200 K |
| 2. Napidíjakra . . . . .         | 1000 K |
| 3. Tiszteletdíj . . . . .        | 1000 K |

Összesen 3200 K

Ami pedig végül a megválasztandó missziói felügyelő személyét illeti, arra nézve is bátor vagyok mély tisztelettel ajánlatba hozni kerületünknek legarravalóbb és mindnyájunk által versenyen felül elsőnek elismert missziói lelkészét *Fekete Gyula* lelkészársamat.

Az ő becsületes és szakavatott kezébe nyugodtan és teljes bizalommal teheti le egyházkerületi közgyűlésünk a missziók egyetemes gondozásának és irányításának az ügyét. Azt az ügyet, amelynél fontosabbat, a jövőre nézve messzehatóbbat és gyönyörűségesebbet egyházkerületünk összes ügyei között én alig ismerek.

Temesvár, 1912. évi május hó.

Kiváló tisztelettel  
Szaboleska Mihály.

## Szentjobbi ref. egyház ünnepe.

Jó reménységgel ígérkező szőlőtermő hegyektől koszorúzta völgyben, a sebes folyású Berettyó partján ősrégen áll már Szentjobb községe: I. István jobbát őrizték ott sokáig, híres erősségű vára templomában. Idegent csak mint a győző magyar által bilincsbe vert hadifoglyot látott ősi vára, melynek vitéz, szinmagyar katonasága és lakossága a történelmi nevezetességű székelyhídi váréval összefogva, gyakran verték vissza, szalasztották meg a támadó ellent: törököt, osztrákot egyaránt. Erős vára volt a hazafiságnak, a hazát szerető vitézségnek Szentjobb és Székelyhid, ezért volt szálka az osztrák és török szemében egyaránt. A magyar vérről kivívott győzelem után a gyalázat jegyében megkötött vasvári béke leromboltatni rendelte a székelyhídi várat, mely után elpusztult Szentjobb vára is, melyben pedig már akkor a reformáció

nagyon megerősödött és a református híveknek virágzó egyházuk volt, mit igen híres predikátorjaik vezettek.

Ez a történelmi nevezetességű egyháznak igen kedves és sokáig emlékezetes ünnepe volt folyó hó 5-én, ekkor foglalta el állását egyhangúlag meghívott új lelkésze, Csokonay József, ki a debreceni főiskola kitűnő növendéke és hosszabb ideig segédtanára is volt, kit Karácsony Imre földesi és Szondy Lajos nagyecsed i lelkészek kísérték el új parókhájába.

A beiktatást az Érmellék új esperese, Végh József úr, Magyar Miklós egyházmegyei tanácsbíró, Szentkirályi Károly kőlyi, Sillye Gábor szentmiklósi lelkész urak jelenlétében maga végezte. Az istenitiszteletet, a minden helyen elfoglalt Istenházában, a gyülekezeti ének felzendülése után Végh József esperes szép szavakkal nyitotta meg, mikor bemutatta a gyülekezetnek új lelkészét és felhívta a gyülekezet előtt székfoglaló beszédének megtartására Csokonay szép, rokonszenves alakja igen kellemes benyomást tett a gyülekezetre, mélyen járó, nagy képzettségre valló, biblikus szép beszédében I. Ján. 4. 8. v. alapján „Az Isten szeretet” gyönyörű hitvallást tett a világmegváltó Ur Jézus Krisztusról, mint akinek fenséges élete és halála Istennek e csodálatos szerelmét hirdette. Nem a gonosz, a rossz indulatok fejedelme, a Sátán, hanem az Atya előtt kell tehát nekünk leborúlni, ezt imádni, ezt szeretni, ki maga a szeretet. Elkötelezte azután a fiatal, buzgó lelkű pap magát hívei és a Mindenható szent színe előtt, hogy gondolatban, szóban és tettben, lelke minden tehetségével, ajka és szerető szíve forróságával és egész életében minden cselekedeteivel meg akarja mutatni, hogy ő ennek a „Szeretet”-nek a szolgálatába szegődött s mint ilyen óhajtja tanítani, oktatni, vezetni híveit s mindenkit kért, fogadják úgy, mint a szeretet békekövetét és — ha érdemesnek tartják, — szavait és tetteit követve vallják és cselekedjenek ő vele úgy, mint akik tudják, hogy az „Isten szeretet”.

Mély megihletődéssel fogadták a hívek a szeretet emberének szavait, kit ezután Végh esperes hatalmas, szép beszédben iktatott be, mely az ékesszólásnak remeke volt, hatása alatt nem maradt szív érintetlen, nem maradt lélek elragadtatás nélkül és nem volt szem, melyre beszéd hallattára könyárban ne úszott volna.

A templomból a parókháira vonult az ünneplő gyülekezet, hol díszgyűlést tartott az egyháztanács, melyen beiktatták és a hivatalos jelvényekkel felruházták az új lelképásztort, kit elfoglalt hivatalában, felekezeti különbség nélkül sokan üdvözöltek egyházi és világi részről.

A társasbédén 60-an vettek részt, mely a legszívélyesebb hangulat mellett indult meg. Szólásra először Végh esperes emelkedett, ki a munkában, lelkesedésben és lelkesítésben kifáradhatatlan főpásztorra, dr. Baltázár Dezsőre emelte poharát, azután Magyar Miklós székelyhídi ügyvéd, egyházmegyei tanácsbíró az új lelkész és a szentjobbiakat éltette. Igen szép, talpraesett, keresetlen szavakkal, de végtelen meleg szeretettől sugárzóan beszélt Karácsonyi Imre földesi lelkész s ezen beszédében, mely az ő ékesszólásához teljesen méltó volt kifejezései és tartalma miatt, ünnepelte Végh József esperest, kinek

Isten áldását kívánta esperesi munkásságára, személyére és családjára.

Szóltak ezeken kívül sokan s mindenkinek volt egy szép, kedves szava a beiktatott új lelkészhez vagy annak egyházához, vagy pedig a társaság tagjaihoz, kiket csak a késő órák választottak el egymástól s kényszerítettek távozásra, szívökbe elvive e nap kellemes, feledhetetlen kedves emlékét.

## TANÜGY.

**Elemi iskolai tanulók intézményes templombajárása.** A debreceni református egyház presbiteriuma, az iskolaszék indítványára elhatározta, hogy március 15-től október 31-ig az elemi iskolai növendékek templomba járjanak. Az egyes igazgatói körzetek be vannak osztva a templomokhoz s a növendékek tanítóik felügyelete alatt mennek minden vasárnap és ünnepnap a rendes istentiszteletre, természetesen a szünidők kivételével. Az intézményes templombajáratásnak az a célja, hogy a növendékeket belevegye a gyülekezeti életbe. Ime Debrecen itt is hatalmas szép példával jár elől.

(A tanulóifjúság a csatatereken.) A hadsereg vezetősége újabban mindinkább keresi a konnexust a középiskolákkal, hogy ennek ifjúságában fölkelte és ébrentartsa az érdeklődést a hadsereg iránt. Így a céllovészet, katonai oktatók vezetésével már a legtöbb középiskolába be van vezetve s a katonai körök véleménye szerint az eredmény olyan kitűnő, hogy célszerűnek mutatkozik az ifjúság érdeklődését a katonai dolgok iránt más irányban is fölkelteni. E tekintetben most újabb kísérlet történik katonáék részéről, ezúttal a magyar tudományos Akadémia hadtörténelmi bizottságának bevonásával, olyképp, hogy a bizottság a magyar hadtörténelem nevezetesebb momentumainak és színhelyeinek népszerű ismertetése révén a történelem olyan fázisaira terelje a tanuló ifjúság figyelmét, amelyre maga a középiskola módot nem nyújthat, de amelyre úgy a hadsereg színvonalának emelése, mind népszerűsítése érdekében egyaránt szükség van. E cél kivételére a hadtörténelmi bizottság elnöke, Rónai Horváth Jenő altábornagy, azzal a kérelemmel fordult az összes magyar középiskolák és intézetek igazgatóihoz, hogy a nyári tanítási évszak, a pünkösdi ünnepek és a nagy szünidő folyamán a tanuló ifjúság kirándulásait és utazásait azokra a helyekre irányítsa, amelyeket magyar vér áztatott, vagy amelyek közelében jelentősebb hadi események játszódtak le. A bizottság készségesen áll a középiskolák és intézetek rendelkezésére s szolgál útbaigazítással a helyek megállapításánál, megjelöli az események irodalmi kútforrásait, sőt, ha szükségesnek mutatkozik, közben jár a honvédelmi miniszternél arra nézve, hogy a hadtörténelmi események szakszerű előadására honvédtisztek rendeltessenek ki. A bizottság azt is közölte az igazgatókkal, hogy az ifjúság idevágó dolgozatai iránt is érdeklődni fog. Az érdekes felhívásnak, mint értesülünk, már is eredménye volt s több középiskola jelen-

tette be, hogy az akadémiai hadtörténelmi bizottság törekvéseit méltányolja s idei kirándulásait lehetőleg a bizottság intenciói szerint fogja rendezni.

**Vallásitanításunk érdekében.** A gondos megfigyelő rég látja már azt, — mit *Sinka Lajos* — hogy tanítóink nagy részében sem *alapos készütség* nincs a helyes, mai modern vallásoktatáshoz — midőn tulajdonképp nem is annyira a tantárgyadás a fő, hanem sokkal inkább hitkeltetés és hiterősítés, — sem pedig kellő *eszményiség, lelkesedés*. Az én következtetésem azonban nem az, mi *Sinka Lajosé*, hogy vegyék hát kezükbe a lelkészek és arra hivatottak a vallásoktatást; hanem az, hogy adjunk tanítóinknak alaposabb készütséget és eszményibb nevelést. Azután meg az, hogy gondoskodjanak a gyülekezetek, hogy a *készütség és eszményiség* fokoztassék. Nálunk ma alig történik erre valami, azért fogy aztán a lelkesedés és alább hagy az eszményiség. Nincsenek a készütség fokozására: pótló tanfolyamok, konferenciák; az eszményiség emelésére pedig vallásos jó lapok és evangéliumi irodalom. Vallásoktatási taneszközöket — evangéliumi, keresztyén jó lapokat, iratokat, könyveket alig rendel az egyház tanítójának, dacára hogy főtiszteletű püspök urunk körlevélileg is elrendelte ilyenek beszerzését. Pedig ha valahol, úgy a vallásoktatás terén kell újítani nem tanban, tantárgyban; hanem az előadás, a közlés, az átadás módjában. Azt azonban aláírom, hogy „*iskolai vallásitanításunkat gyökeres új rendezésnek vessük alá. Szalay József*, nagybecskereki lelkész és hitoktató.

**Évzáró vizsgák.** A debreceni református egyház elemi iskoláiban az évzáró istentisztelet június 15-én, a vizsgák pedig június 16—26. napjain tartanak meg. A vizsgák a templomokban folynak le; az egyház minden osztály jeles növendékei között jutalomkönyveket osztat szét.

## KÜLÖNFÉLÉK.

### XVIII. zsoltár.

(A XXIV. zsoltár dallamára.)

Uralkodik az Úr Isten  
Örökös nagy dicsőségben,  
Felöltözte magát ékesen.  
Nagy ereje és hatalma,  
Mérhetetlen birodalma:  
Ő a király földön és égen.

E földnek ő szélességét,  
Magasságát és mélységét,  
Te tetted Uram erősekké.  
Felette a fellegeknek  
És mind a magas egeknek  
Trónusod állandó örökké.

A folyónak ezer ágát,  
Hullámaik sokaságát

*Útjaikban Te igazgatod.  
Kietlenül elapadnak  
Vagy újra bőven áradnak:  
Urunk, amint bölcsen akarod.*

*Vihar kél a tenger felett,  
Zúgó szava megremegetl...  
Mint a semmi, úgy leroskadok.  
De a viharnek jobbod int  
S égen-földön csönd lesz megint:  
— Hatalmaid előtt meghódolok.*

*Bizonyságid sokasága,  
Ereje, hatalmassága  
Hadd legyen lelkemnek öröme.  
Templomodnak szentségével,  
Óhajtott békességével  
Örvendeztess engem örökre.*

*Uray Sándor,  
debr. ref. lelkész.*

**In memoriam.** Május hó 25-én volt egy eszten-deje, hogy br. Bánffy Dezső konventi elnök elhunyt. Halála évfordulóján a konvent koszorút helyezett sirja fölébe.

**Volt-e Péter apostol római püspök?** Ezzel a címmel igen érdekes fejtegetést olvastunk a Nádházi Bertalan battonyai református lelkész szerkesztésében megjelenő „Egyházi Élet” című néplapocskában. Új bizonyosságokat, igen helyesen alkalmazott bibliai locusokat említ a jelzett cikk a római egyház év-zredes nagy tévedése ellen. Végeredményül a tételt oda utalja a tarthatatlan szájhagyományok konglo-merátumába.

**Adomány.** Bettelheim Zsigmondné úrnő, a szat-mári református templom részére rendkívül értékes fehér habos selyem úrasztala terítőt ajándékozott, melyet főtit. püspök úrnak a Kálvineum május 5-iki ottani ünnepe alkalmából tett látogatására készített. Ilyen kedves szép eredménye is volt tehát a püspök szatmári látogatásának!

**A debreceni Csokonai kör** jún. 2-án tartja évi rendes közgyűlését, melynek főbb tárgyai: titkári és számvizsgálóbizottsági jelentés, költségvetés, tisztviselők s választmányi tagok újraválasztása stb.

**Folyó hó 16-án, áldozó esütörtökön** történt meg a tiszaszentimrei református egyház új lelkészének, tiszteletes Keresztesi Károly úrnak ünnepélyes beiktatása. A beiktatáson megjelentek: nagytiszteletű Győri Lajos esperes úrral nagytiszteletű Tóth Bertalan és nagytiszteletű Kövendi Dénes református lelkész urak, mint egyházmegyei tanácsbírák. A beiktatást nagytiszteletű Győri Lajos esperes úr végezte, bemutatva a gyülekezetnek, buzgó fohász után, új lelkészét, kit felszólított, hogy tartsa meg székfoglaló beszédét. Tiszteletes Keresztesi Károly úr igen szép

ima után alapigéjét Pál I. levele a korintusiakhoz, IX. r., 16. verséből vette fel s ezen felvett igék alapján szép és igen megható beszédet mondott, melyet a gyülekezet minden tagja szívbéli igaz örömmel hallgatott. Beszéd után azután a nagytiszteletű Esperes úr a gyülekezetet, mint az új lelkészt megáldotta és egymás iránti szeretetre buzdította. Beiktatás után a református leányiskolában volt igen szépen sikerült bankett az új lelkész tiszteletére, ahol a nagytiszt. Esperes úr, a tanácsbírák, egyházmegyei főgondnok és új lelkész lelkes felköszöntőket mondtak. A jól sikerült bankett este ért véget.

**Tanáregyesületünk zilahi közgyűlése.** Május 29. és 30-án tartotta meg országos református tanár-egyesületünk Zilahon a szokásos évi közgyűlését. Tartalmas program állott a közgyűlés előtt. A tagok igen szép számmal jelentek meg. A részvételre jelentkezők közül (150-en voltak) csak kevesen maradtak el, kiket a kedvezőtlen időjárás tartott vissza a kellemes kirándulástól. 29-én reggeli fél 9 órakor a díszes újépítésű templomban Kerekes Ernő vallás-tanár mondott gyönyörű imádságot. Az erdélyiek nem győzvéni várni az egytetemes új énekes-könyv sorsának eldőlését, csináltak ők magoknak igazgató-tanácsilag új énekes-könyvet, mely 1907-ben jelent meg első kiadásban. Bizony mi ezen a sokféle cím alá beosztott tagolás miatt nehezen tudtuk eliga-zodni. Hiába volt kezünknel az énekeskönyv: nem tudtuk benne a járást. Teljesen új énekeket énekelt a gyülekezet s nagy elismerés illetheti az egyház vezető férfait, hogy rövid 5 év alatt már annyira ismeri a gyülekezet minden tagja, sőt az úri nők is, az új énekek dallamait, hogy azokat a legprecízebbül énekelik. A tágas templomot részint a vendégek, részint a városi hívek teljesen megtöltötték. Kilenc órakor nyitotta meg Dóczy Imre tartalmas beszéddel a közgyűlést. Úgy a Kerekes András imája, mint az elnök megnyitó beszéde, a három tudományos fel-olvasás az egyesület évkönyvében meg fog jelenni, azért azok ismertetését itt ezen a szűk téren mellőz-hetem. A mélyen járó, eszméltető, irányító elnöki megnyitót a gyűlés zúgó helyesléssel s zajos tet-széssel fogadta. Következtek az üdvözlő beszédek, amelyeknek némelyike lehetett volna rövidebb is. A vallás- és közoktatásügyi miniszterium nevében Péchy Imre Szilágy vármegye főispánja, az er-délyi egyházkerület nevében Pokoly József a ko-lozsvári theol. fakultás tudós tanára, az erdélyi egyházker. igazgatótanács nevében Péter Károly, majd Kálmán János, a szilágyszolnoki egyházmegye részéről K. Nagy Elek esperes, Szilágy vármegye részéről Török István alispán, Zilah város részéről Bárány Diószeghy Zsigmond polgármester, az országos tanáregyesület nevében dr. Kardos Albert, a Kálvin-szövetség nevében Csűrös István budapesti vallás-tanár, a megyei tanhatóság részéről Nagy Károly tanfelügyelő, a Wesselényi kollegium részéről Bíró Ferenc kollegiumi gondnok s megyei tisztii főügyész üdvözölték a közgyűlést. A még beérkezett levél-és távirati üdvözléseknek is hosszú sorozata volt. Jó későn került a sor a tudós felolvasásokra, melyek közül a Bessenyei Lajos dr. hajdúböszörményi tanár értekezése latinnyelvtanításunk színvonalának eme-léséről nagyobb vitát keltett. Ennek hevében néme-lyek már-már elkalandoztak a tárgytól, amidőn azt

is szóvá tették, sőt indítványozták, hogy a német nyelv oktatását a gimnáziumi 2-ik, a latinét a 3-ik, a görögét a 6-ik osztályban kell megkezdeni. A tárgyalás további menetének az elnök közbeszólása adta meg a szerencsés irányítást. Dr. Gulyás István debreceni tanár pedig hatásos felszólalásában mutatott rá arra a sajnós körülményre, hogy hiszen más tantárgyak tanulásánál sem érhető el a kellő színvonal, a magyar-, görögnyelv, számtan tanításának sincs meg a kellő eredménye. Ám ennek az a körtünet az oka, hogy a tanulók nagy része nem tudományt, hanem kenyeret, oklevelet, állást keres csupán. De ezen csak úgy lehet segíteni, ha — amint ő már cselekszi is — megkedveltetjük a növendékekkel a tantárgyat. Színarany igazság! Az élénk temperamentumú, szónoki hévvel és lelkesedéssel interpretált, mély, de keserű igazságokat felszínre hozó felszólalás páratlan tetszésben részesült. Egyébként a felolvasások három száma a közgyűlés osztatlan figyelmében részesült s a tudós felolvasók magas színvonalú fejtegetéseire csak büszkék lehetünk.

A közgyűlés első napján Zilah város, a második napján a Wesselényi kollegium vendégei voltunk, többen kétszáznál. Ki kell emelnünk azt a gondos előkészületet, a rendezésben a pontos összevágást, a mindenre kiterjedő figyelmet, mellyel lépten nyomon találkoztunk. A kálvinista ünneprendezés tudománya nem mindig elégíti ki a közönséget. Én a zilahi Wesselényi kollegium rendezőségéhez küldöm hasznos tapasztalatokat szerezni, tanulmányozni azokat, kik a rendezés nagy munkájára vállalkoznak. A vendéglátó családok szíves, magyaros barátsága, a vidék fenséges panorámája feledhetlenné tették a Zilahon töltött napokat. Meg kell még említenem, hogy a rendezőség 29-én estve élvezetes műsorral szavalati, zenei s egyéb tárgyú előadásról is gondoskodott, hol működvelők nők, férfiak, sőt egy művész is (a mi Zilahy Gyulánk) kellemes szellemi élvezetben részesítették a nagyszámú közönséget. **R**

**Csatlakozások a magyarországi református egyházhoz.** Az amerikai „Református Híradó”-ból olvassuk: Már megírtuk, hogy két magyar presbyteriánus egyház, t. i. New Brunswick (Hamborszky Pál Nándor lelkész) és Uniontown (lelkész nélkül) csatlakozni fognak a magyarországi református egyházhoz. Most arról értesülünk, hogy újabban felvételre, illetőleg a magyarországi református egyházhoz való csatlakozásra jelentkezett a német misszió south chicagói egyháza is, lelkészével, Jezerniczky Dániellel együtt, aki ezelőtt New-yorkban, a 116-ik utcai magyar presbyteriánus egyházban lelkészkedett.

**A magyar evangéliumi keresztyén ifjúsági egyesület** ez év június havában tartja évi konferenciáját Marosvásárhelyen. Jelentkezni lehet Megyeresi Béla segédlelkész titkárnál, Budapest, IX. Ferenc-körút 12. szám alatt.

**Lelkészválasztás.** A nagylétei egyház, a Marjay Péter esperes Hajdúböszörménybe távozásával megüresedett lelkészi állására Tarnóczy Lajost, debreceni főiskolánk nemrég végzett kiváló növendékét választotta meg lelkészévé. Tarnóczy csak nemrég tért vissza Amerikából.

**Ötszáz dollár három hét alatt.** Kúthy Zoltán new-yorki református esperes a templom adósságok tör-

lésére gyűjtést indított s rövid 3 hét alatt 500 dollárt hozott össze. Fokmérője ez is az ottani egyházi élet elevenségének.

**Mi történik a Hungária-Banknál?** Néhány hónappal ezelőtt meglehetősen izgalmas előzmények után megalakult a Hungária-Bank, mint a katolikus érdekek istápolására hivatott új pénzintézet. A bank alapítása körül nagy szóharcok folytak és minthogy az új intézet mint a felekezeti érdek képviselője jelent meg a piacon, alakulása érthető ellenszenvet keltett nemcsak pénzügyi, hanem politikai körökben is. Még a katolikus néppárt is ellene foglalt állást, jóllehet ezt az állásfoglalást akkor pusztán ki nem elégített személyi aspirációkkal hozták összekötésbe. Azonban a bank alakulása körül támadt viszálykodásnak komolyabb következményei lettek és minthogy Lukács László pénzügyminiszter is a bank ellen nyilatkozott, az alapítók egyetlen reménysége, hogy gróf Zichy János vallás- és közoktatásügyi miniszter befolyása révén sikerül majd az egyházi és felekezeti jellegű pénzek nagy részét megszerezni, végleg meghiúsult. A bank néhány hónap óta dolgozik, azonban közalapítványi és főleg káptalani pénzeket eddig még egyáltalán nem, illetve csak igen jelentéktelen mennyiségben sikerült szereznie. Egy-két nagyobb parcellázási üzletet megkötöttek már, azonban ezt sem egyházi területen. A helyzet tehát az, hogy a bank nem tud programjának megfelelően dolgozni, nem tudja azokat a pénzeket megszerezni, amelyekre számított és egészen más jellegű üzleteket kénytelen kötni, mint aminőket annak idején tervbe vett. Súlyos csapást mért a bankra a néhány nap előtt Budapesten megtartott püspöki konferencia is, amely kimondta, hogy a káptalani pénzeknek és az egyházi birtokoknak a Hungária-Bank részére való lekötését nem helyesli és — nyilván a kormány befolyására — kimondta, hogy a káptalanok és az egyházmegyék vagyonuk kezelését illetőleg elsősorban az altruista bank közvetítését vegyék igénybe. Ilyen körülmények között a Hungária-Bank abba a kényszerhelyzetbe jutott, hogy részvényeseit a hátralékos újabb harminc százalékanak befizetésére szólította fel, ami annak idején csak az őszi hónapokra volt tervezve. A bankot azonban az egyházi és a felekezeti tőke nem támogatja eléggé és így az igazgatóság az intézet saját tőkéjének gyarapítását volt kénytelen elhatározni.

**A debreceni református egyház felsőbb leányiskolájában és tanítónőképző intézetében az 1911—12. iskolai évet bezáró vizsgálatok a következő sorrendben tartatnak meg:** I. A felsőbb leányiskolában és vele kapcsolatos elemi osztályokban: Június 15-én 1—2. el. osztály a tornateremben, 3—4. el. osztály a díszteremben. 17-én I. a) felső osztály a tornateremben, I. b) felső osztály a díszteremben. 18-án II. a) felső osztály a tornateremben, II. b) felső osztály a díszteremben. 19-én a III. felső osztály a tornateremben, a IV. felső osztály a díszteremben. 20-án az V—VI. felső osztály a díszteremben. 21-én a magántanulók írásbeli vizsgálója. 22-én magántanulók szóbeli vizsgálója. II. A tanítónőképző intézetben és gyakorló iskolában: Május 20—21-én a IV. osztály írásbeli osztályképesítője. Május 28-tól június 1-ig a IV. osztály gyakorlati és szóbeli osztályképesítője. Június 5-én a IV-ik osztály befejező írásbeli képesítő vizsgálója. 17-én d. e. a gy-

korló iskola vizsgálja saját termében. 17-én délután I. osztály vizsgálja a III-ik osztály termében. 18-án délelőtt a II. osztály vizsgálja a III. osztály termében. 18-án délután a III. osztály vizsgálja saját termében. 19-22-én a II-III-ik osztály osztályképesítő vizsgálja. 24-29-én a IV. osztály befejező szóbeli vizsgálja és tanítási gyakorlatai. 14-én a magántanulók írásbeli vizsgálja. 15-én a magántanulók szóbeli vizsgálja. A két iskola közös tornavizsgálja május 23. d. u. 5 órakor. Évzáró Istentisztelet június 13-án reggel 8 órakor. Évzáró ünnepély június 16-án d. e. 11 órakor. Az írásbeli vizsgálatok kivételével mindezen vizsgálatok nyilvánosak s ezekre a t. szüléket és a tanúgy barátait tisztelettel meghívja az igazgatóság.

**Rövid hírek.** A debreceni református egyházmegye elhatározta, hogy az egyházmegye történetét megírja. Az adatgyűjtés munkája most folyik.

Derecskei református egyházunk a Kálvineumnak 50 kor. adományt küldött.

A budapesti múlt heti tüntetéseken súlyosabb vétségért 36 egyént tartóztattak le, közülök csak 12 egyén magyar nevű, 24-nek ellenben német vagy szláv neve van.

Gróf Zichy kultuszminiszter már két ízben járt Pozsonyban az ott felállítandó egyetem ügyeinek intézésére. Debrecenbe csak a titkárját szokta küldeni.

A csanádi püspök birtoka egy kis részét parcelázva bérbeadja szegény kisgazdáknak.

Russel Hall milliomos özvegye Amerikában 20 milliót adott iskolai célokra.

Bécsben annyi az orvosnövendék, hogy a jövő iskolai évre numerus clausust állapítottak meg.

A fővárosban iskolaorvosi állásokat rendszerszerűsítettek.

Sopron vármegye a kiválóbb tanítókat megjutalmazza s az ifjúságot a vizsgán ajándékkönyvekkel árasztja el.

Bajorországban a labdarugó játékot, mint életveszélyes sportot kitiltották a középiskolákból.

Az Egyenlőség című zsidó újság bizonyítja, hogy több esetben az antiszemita cikkeket is — zsidók írják.

Egy zombori földműves 6 éves kis fiát a szomszédok úgy leitatták pálinkával, hogy pár óra múlva alkoholmérgezésben, rejtető kínok között meghalt.

Amerikában a múlt hó folyamán 15 ezer bevándorlót utasítottak vissza elhagyott hazájukba; még partra szállani sem hagyták őket.

Az Egyesült Államokban május második vasárnapja az „anyák vasárnapja”, amikor mindenki az édes anyákat ünnepli s igyekszik nekik örömet szerezni.

A közelgő évzáró vizsgálatokra ifjúsági jutalomkönyvek, még pedig komoly irányú, református és magyar szellemű iratok igen jutányosan kaphatók a debreceni református egyház sajtóügyi bizottságánál. Árjegyzéket kívánatra küld a vezetőség. (Református lelkészi hivatal, Debrecen, Kossuth-u. 75. sz.

A **Vasárnapi Ujság** május 19-iki száma pompás képekben foglalkozik *Szinnyei Merse* Pállal és legújabb kiállításával. Az Ernst-múzeumot is több szép kép mutatja be. Néhány kép és *Alexander Bernát* cikke a Nemzeti Színház vígjáték-ciklusának főbb darabjaival foglalkozik. A Király-díj, egy londoni bazar képei Királyfalvy Károlytól. *Homicskó* rajzai az Augusztá-ünnepéről, a Carpathia legénységének football-mérkőzése stb. adják a többi szép képek tárgyait. Szépirodalmi olvasmányok: *Szemere* György regénye, *Erdős* Renée novellája, *Juhász* Gyula verse, Varságh János Leonta de Lisle-fordítása, Claude *Farrère* francia regénye. Egyéb közlemények: az elhunyt dán király arcképe, kép a római magyar zarándokokról s a rendes heti rovatok: Irodalom és művészet, sakkjáték stb. — A „*Vasárnapi Ujság*” előfizetési ára negyedévre öt korona, a „*Világkrónika*”-val együtt hat korona. Megrendelhető a „*Vasárnapi Ujság*” kiadóhivatalában (Budapest, IV., Egyesetem-utca 4. sz.) Ugyanítt megrendelhető a „*Képes Néplap*”, a legolcsóbb ujság a magyar nép számára, félévre két korona 40 fillér.

**Felelős szerkesztő: FERENCZY GYULA.**

**Szerkesztő helyettes: URAY SÁNDOR.**

Cs. és kir. szab. Amerikai Cottage-szivólégrendszer

## Harmoniumokat

valamint európai rendszer szerint legolcsóbban szállít

**PAJKR REZSŐ ÉS TSA**

Budapest, X. Delej-utca 25. szám.

(Tisztviselőtelep.)



Árjegyzék ingyen és bérmentve.

Részletfizetésre 8 K-tól feljebb.

Tanéröknek s lelkészeknek külön

:: százalékkenged- ::

mény.

### Pedálos harmóniumok

mindkét rendszer szerint és minden nagyságban pontos orgonaméretekkel templomok, szemináriumok részére s mint gyakorló orgonák.

**Bérmentes szállítás az utolsó vasutállomásig.**

Kérjen árjegyzéket pianók és pianínókról.

# KONCZ

mindennemű ruhát, valamint csipke és szövet-függönyöket kifogástalanul

**fest és vegyileg tisztít.**

**DEBRECZEN.**

:: Gyár és főüzlet: Arany János-u. 10. sz. ::  
 Fiók üzlet: Batthyány-u. 2. sz. TELEFON 701 SZ.

3043—1912. szám.

### Figyelmeztetés.

Az 1911. évi őszi kerületi közgyűlés 580. számú végzésével pályázatot hirdetett:

1. Egyháztörténelemre (V. oszt., 4 nyomtatott ív).
2. Vallástani olvasókönyvre (ismétlő isk. tanterv alapján, 30 nyomtatott ív).
3. Számtani gyakorló-füzetekre I—VI. oszt. (I—IV. osztályonként 1—2 ív, V—VI. oszt. egy füzetben 3 ív).
4. Természettanra (VI. oszt., 5 ív).

Felhívtnak a pályázni kívánók, hogy műveiket szabályszerűen kiállítva 1912 augusztus 31-ig küldjék a tiszántúli református egyházkerület püspöki hivatalába.

Debrecen, 1912 május hó 23-án.

**Dr. Baltazár Dezső,**  
püspök.

A református egyetemes konvent tanügyi bizottságának elnökétől. 103—1912. E. T. B. szám.

### Pályázati hirdetmény,

a genèvei egyetem theol. fakultásán létesített ösztöndíjakra.

A református egyetemes tanügyi bizottság elnöksége pályázatot hirdet az 1912—13. isk. évre három egyenként 1000 (egyezer) frankos ösztöndíjra. Pályázhatnak azok a magyar református theológusok, illetőleg theol. akadémiaira lépő azon ifjak, kik a középiskolai érettségi vizsgálatot legalább jó sikerrel letették s tanulmányaikat a *genèvei egyetemen* óhajtják folytatni, továbbá okmányokkal igazolják, hogy a még szükséges 500 frank költséggel rendelkeznek és a francia nyelvben kellő jártassággal és ismerettel bírnak. A segély az ösztöndíjat elnyert tanulónak, ha arra időközben érdemtelenekké nem lesznek, két, egymásutáni tanévre biztosítatik. Az illetők kötelesek Genèveben legkésőbb 1912 október hó 1-ig megjelenni s tanulmányaikban, magaviseletükben, valamint az egyháztársadalmi munkálkodásban a genèvei egyetemi theol. fakultás intézkedéseire alkalmazkodni s az ott szokásos évvégi vizsgálatokat letenni. A magyar tanulókat segélyező genèvei bizottsághoz (le Comité genevois en faveur des étudiants hongrois) intézendő, a pályázó által francia nyelven fogalmazandó, sajátkezűleg írott s az illető akadémiai, illetőleg

gimnáziumi igazgatóság által ennek igazolásul láttamozott pályázati kérvény az illető igazgatóság útnán a református egyetemes tanügyi bizottság elnökéhez, Kolozsvárra küldendő be 1912. június 30-ig. A kérvényhez melléklendők: 1. Érettségi bizonyítvány. 2. Akadémiai lecke-könyv, vagy ennek hiteles másolata. 3. Rövid életrajz francia nyelven. 4. Bizonyítvány a francia nyelvbéli jártasságról és 5. arról, hogy az 500 frank ösztöndíj-pótlék mely forrásból áll a pályázó rendelkezésére.

Kolozsvár, 1912 május hó 25-én.

**Dr. Kenessey Béla,**  
püspök, E. T. B. elnök.

### Pályázat.

A békési református egyház által fentartott és elhalálozás folytán üresedésben levő II-ik tizedbeli elemi I-ső és II-ik osztályú fitanítói állásra ezennel pályázat hirdettetik. Fizetés: 1. 126 korona készpénz az egyház pénztárából negyedévi előleges részletekben 2. 15 köböl, azaz 18 Hl. 45 liter, azaz 15 métermázsa 36 kgm. gyülevész, de megrostált búza az egyház magtárából. 3. 15 köböl, azaz 18 Hl. 45 liter, azaz 12 métermázsa 45 kgm. árpa, szintén az egyház magtárából. 4. Negyven hold föld két tagban és pedig 32 hold az úgynevezett kázmányi oldalon, 8 hold pedig a kamuti dülőben. Ezen 40 hold földet a tanító maga művelteti, közterheit s állami adóját az egyház viseli. 5. Szabad lakás az iskolai épületben, az egyház által eszközözendő évenkénti meszeltetéssel s az ezen lakással egybekötésben lévő udvar s kert szabad használatával. 6. Ötödéves korpótlék. Köteleesség: A II-ik tizedbeli elemi I—II. fiúosztályoknak a tiszántúli ref. egyházkerület által kiadott tanterv szerint való tanítása és az úrvacsora osztásnál való segédkezés. Presbyterium fentartja magának a jogot, hogy a megválasztandó tanítót ezen fizetés mellett más osztály tanításával bízta meg. Megjegyeztetik, hogy a presbyterium folyó hó 16-án kelt határozatával a 2. és 3. pontban foglalt gabonailletményt a községi előjárásnak az utolsó 6 év átlagos értékszámítása alapján készpénzben váltja meg és pedig a búzát métermázszánsként 17 koronájával, az árpát métermázszánsként 12 koronájával, de ez a megváltás csak akkor lesz érvényes, ha azt az egyházi felsőbb hatóságok jóváhagyják. Az állomás folyó évi október hó

1-én foglalandó el. Okleveles református vallású tanítók kellően felszerelt kérvényüket alólírott iskolaszéki elnökhöz címezve folyó évi június hó 5-ig adják be.

Békés, 1912 május hó 17-én.

(P. H.)

**dr. Márk Ferenc,**  
ref. lelkész, iskolasz. elnök.

### Pályázat az internátusba felvételre.

A máramarosszigeti református főgimnáziumi internátusban az 1912–13. isk. évben 90 növendék nyer teljes ellátást (lakás, fűtés, világítás, ételmezés). Az internátusban első sorban protestáns vallású főgimn. tanulók vétetnek fel; amennyiben üres helymarad, nem-protestáns felekezettűek is felvétetnek.

Az internátusban kedvezményes helyek: ingyenes, évi 60, 100, 160, 200, 240 koronások. Ezeket elsősorban református lelkész és tanítók jó tanuló és jó viseletű gyermekei nyerhetik

meg. A teljes díj évi 320 korona. Ezen felül fizet minden növendék bütordíj címen évi 10 kor., szolgatartás címen évi 5 kor. és orvosdíj címen évi 4 koronát, ez utóbbi díjak félevenként előre, a lakás és ételmezés díja évnegyedekint szintén előre fizetendők. Indokolt kérvényre az internátus felügyelősége az ellátás díjának havonkénti fizetésére is ad engedélyt.

Az intézetben a felvételek július hó első napjain történnek. A kérvényeket az 1912–13. évi felvételre a református Lyceum Igazgató Tanácsához címezve a református főgimnázium alulírott vezető tanárához kell benyújtani; a kérvényhez új folyamodónak mellékelni kell iskolai bizonyítványt, egészségi bizonyítványt, kedvezményes helyért folyamodás esetén szegénységi bizonyítványt. A kérvények beadási határideje 1912. évi június hó 30.

Kívánatra tájékoztatót küld

**Telegdy Bertalan,**  
az internátus vezető tanára.

## MANDEL LIPÓT DEBRECZEN.

# THE VERA

American Shoe

Kérje  
képes ár-  
jegyzékem.

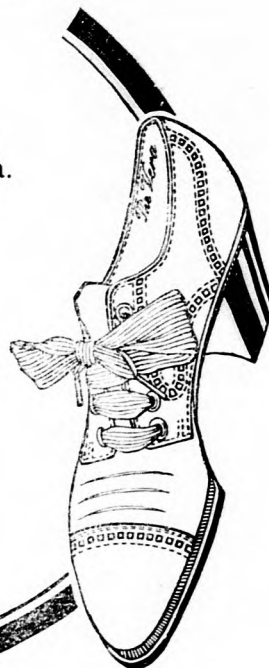


Elsőrendű  
cipők raktára.

Bevészt  
szabott árak.

Nagy választék.

Made by  
**Rice & Hutchins**  
Boston, Mass. U.S.A.



Helyi  
és vidéki  
Telefon  
352.